

ОСОБИСТІСНІ ЦІННОСТІ ЯК ДУХОВНЕ НАДБАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Життя людей в сучасному світі змінюється, а це, в свою чергу, веде до змін їх особистісних цінностей. Тільки через призму цінностей людина пізнає світ. Повноцінна особистість починається на тому етапі розвитку людини, коли в неї виникають цілі та цінності життя, спрямованні на позитивне майбутнє. Тому саме гармонійно розвинена особистість має стати головною метою і змістом усієї системи освіти. Та, насамперед, моделювання системи людських цінностей має виступати діагностичним і прогностичним моментом у визначенні найближчого майбутнього України. А орієнтація на людину, фундаментальні цінності, рішуча демократизація освіти – ось ті підвалини, на яких має базуватися освіта третього тисячоліття [1; 2]. В освітянському просторі замість пріоритету держави на перше місце має бути поставлена саме людина. В головному документі нашої країни, Конституції України проголошується значимість вищої цінності в ієрархії демократичних цінностей – особистості людини, її свобода та права.

На сьогоднішній день дана проблема особистих цінностей як духовного надбання педагогічних працівників достатньо розглядається в психолого-педагогічній та методичній літературі [6; 8; 9; 11], але так як сучасний світ дуже мінливий, то і окреслена проблема вимагає подальшого систематичного доопрацювання, вивчення, наукового обґрунтування, розробки фундаментальної методичної бази.

Знання психологічної структури особистості педагогічного працівника (вихователя, вчителя, викладача), умов розвитку та формування його якостей, професійної компетентності й ціннісних орієнтацій значною мірою сприяє психологічному забезпеченню процесу вдосконалення та самовдосконалення особистості педагога, а отже й ефективному виконанню ним своїх навчально-виховних функцій, і забезпечує його визначальну роль у формуванні нових духовно-інтелектуальних якостей молодого покоління [5; 6].

Отже, основною метою і змістом усієї системи сучасної освіти має стати гармонійно розвинена особистість. Освіта сьогодні є головною моральною підвалиною

суспільства, яка спрямована у майбутнє. Від неї багато в чому залежить, яким буде наше суспільство завтра, куди воно піде, як буде жити далі. Саме тому в сучасних умовах головним завданням повинно бути втілення моральності в школу виховання, де кожен має стати не тільки освіченим, а й особистістю мислячою, творчою, моральною, яка вміє жити в світі плюралізму та терпимості за будь-якої суспільної системи. Сучасна освіта має та повинна зберігати такі риси:

- 1) вона виходить із загальнолюдських цінностей, узгоджених з конкретними цінностями інших етнокультур;
- 2) метою освіти є самореалізація особистості;
- 3) розвиток особистості відбувається цілісно, у єдності розуму і відчуттів, душі та тіла;
- 4) права людини на вільний вибір змісту, форм, режиму освіти, знаходяться під захистом;
- 5) освіта здійснюється за умов державної та громадської турботи, уваги, співпраці, а не формального керівництва.

Педагог – одна з самих соціально значимих людських професій, діяльність якого спрямована на розвиток і формування людини. Педагогічна діяльність – одна із складних областей людської праці. По мірі зростання вимог до ефективності процесу виховання зростають і соціальні очікування по відношенню до особистості і діяльності педагогічного працівника. Особистість педагогічного працівника як фахівця характеризується такими якостями: професіоналізм, педагогічна культура, педагогічна майстерність, професійно-педагогічна компетентність, педагогічні здібності, професійно-педагогічний потенціал, педагогічна техніка, педагогічна творчість. Найважливішими якостями сучасного педагога мають бути педагогічний обов'язок і відповідальність. Також педагог повинен бути ерудованим, справедливим, толерантним, принциповим, людяним, з високим почуттям відповідальності. Не менш істотне значення мають його вміння гідно поводитися, бадьорість і життєрадісність, внутрішня зібраність, стриманість, привітність, привабливість не лише почуттєва й інтелектуальна, а й зовнішня.

Ціннісні орієнтації в структурі педагогічної свідомості піддаються багаторазовим і досить істотним перетворенням. Бажано, щоб педагогічний працівник пропонував своїм вихованцям вищі цінності і формував до них особливе ставлення.

Але яку б систему цінностей не обрала освітня система або не прийняв педагог, процес духовного виховання слід будувати з урахуванням психологічних закономірностей перекладу цих цінностей у план особистісних змістів людини, що визначають її поведінку. Бажання виявити спектр ціннісних орієнтацій педагога привело відомих дослідників освітньої сфери до переконання про пріоритетні позиції у педагогічній справі.

Духовним надбанням кожного педагогічного працівника є його особистісні цінності.

Особистісні цінності – поняття, що відображає факт включеності суб'єкта в соціальні зв'язки та стосунки і трактує людину як соціокультурну реальність. Особистісні цінності педагогічного працівника є складовою загальнолюдських гуманних цінностей, які детермінуються моральністю, критеріями якими виступають не лише уявлення про такі моральні якості, як доброзичливість, повага до людської гідності, милосердя, доброта, людяність, толерантність, порядність, уміння прощати, не чинити зла, а й практичні дії, вчинки, мотиви, стимули і наміри людей. Особливе значення має розвиток потреби в емоційному і духовному контактах з людьми, потреба у самоповазі, співчутті та співпереживанні людям.

Література:

1. Концепція Нової української школи. – К. 2016. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html>
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61с.
3. Бех І.Д. Духовна безпечність – напруженість у вихованні та розвитку особистості // Рідна шк. – 2007. – № 5 (928). – С. 29-32
4. Бех І.Д. Духовний розвиток особистості: поступ у незвідане // Пед. і психол. – 2007. – № 1. – С. 5-28.
5. Бех І.Д. Особистісні цінності як духовні надбання людини // Позакл. час. – 2004. – № 19-20. – С. 13-24.
6. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. Матеріали III Міжнародної наук. – практ. конференції. – Острого, 1998. – 444с.
7. Єрмакова С.С. Формування професійно-педагогічних цінностей у майбутніх учителів початкових класів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / С. С. Єрмакова – О., 2003. – 266 с.
8. Кремень В. Г. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації // Педагогіка і психологія / В. Г. Кремень. – 2006. – № 2 (51). – С. 28 – 35. 8; 9
9. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. –К.: Рад. шк.,1977. –Т. 3. –С. 304.
10. Марчук В. В. Ціннісні орієнтації в структурі педагогічної свідомості / В. В. Марчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://visnyk.chnpu.edu.ua/download/vs111/48.pdf>